

Päihdehaittakustannukset 2010

Marke Jääskeläinen
+358 29 524 7654
marke.jaaskelainen@thl.fi

Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
PL 30 (Mannerheimintie 166, Helsinki)
00271 Helsinki
Puhelin: + 358 29 524 6000
www.thl.fi

Alkoholin käytön aiheuttamat haitat maksoivat julkiselle sektorille arviolta 0,9–1,1 miljardia euroa vuonna 2010^{1,2}. Huumeiden käytön aiheuttamat haitat maksoivat julkiselle sektorille 229–284 miljoonaa euroa. (Kuvio 1.)

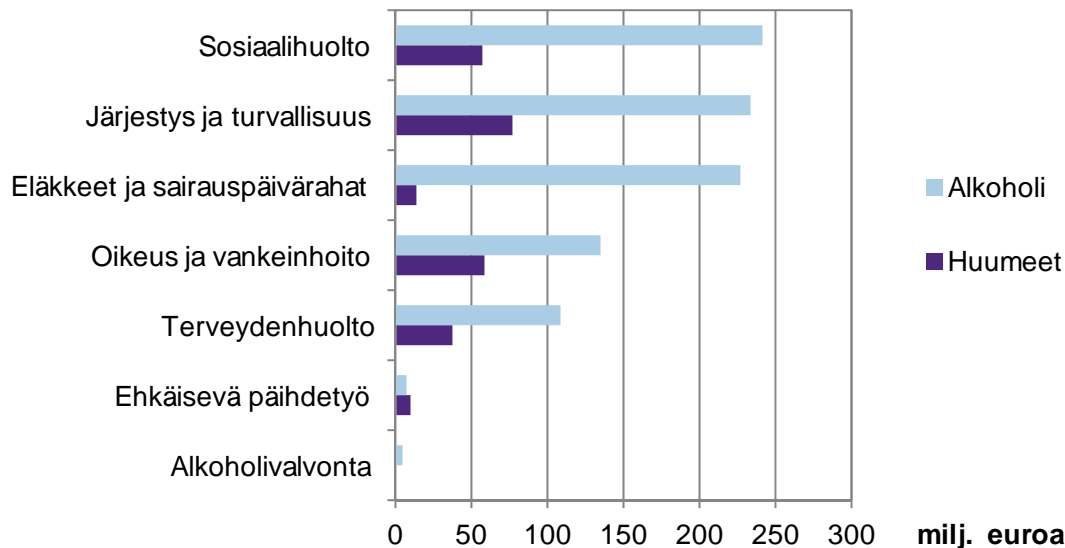
Vuosien 2006–2010 välillä julkiset alkoholihaittakustannukset ovat vähentyneet reaalisesti eli inflaatio huomioon ottaen keskimäärin kaksi prosenttia. Pääryhmittäin tarkasteltuna muut kuin sosiaalihuollon alkoholihaittakustannukset ovat vähentyneet. Sosiaalihuollon haittakustannukset ovat viidessä vuodessa kasvaneet reaalisesti keskimäärin 21 prosenttia.

Julkiset huumehaittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti vuosien 2006–2010 välillä keskimäärin kahdeksan prosenttia. Etenkin sosiaalihuollon huumehaittakustannukset ovat kasvaneet (22 %). Sen sijaan ehkäisevään huumetyöhön kohdistetut avustukset ovat vähentyneet 23 prosenttia.

Sekä alkoholi- että huumehaittakustannukset muodostuvat pääosin haittojen hoitamisesta ja korjaamisesta. Alkoholihaittakustannuksista valtaosa aiheutui sosiaalihuollon, järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon sekä eläkkeiden ja sairauspäivärahojen kustannuksista. Ehkäisevän päihdetyön osuus kustannuksista oli prosentin verran. Huumehaittakustannusten rakenne painottuu alkoholihaittakustannuksia enemmän yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon.

Vuonna 2010 alkoholihaittakustannusten suhde Suomen bruttokansantuotteeseen (BKT) oli 0,7 prosenttia. Huumehaittakustannusten bruttokansantuotesuhde oli 0,2 prosenttia.

Kuvio 1. Julkiset alkoholi- ja huumehaittakustannukset (keskiarvot) pääryhmittäin 2010

¹ Haittakustannuksista lasketaan useimmissa tapauksissa alaraja ("minimi") ja yläraja ("maksimi"), joiden väliin todellisten kustannusten oletetaan sijoittuvan.

² Päihdehaittakustannusten laskentakehikkoa on uudistettu vuosien 2011 ja 2012 aikana. Tiedot on tuotettu uuden laskentakehikon mukaisena tilastovuodesta 2006 alkaen. Uudistetun laskentakehikon mukaiset tiedot eivät ole vertailukelpoisia aikaisemman laskentakehikon tietojen kanssa.

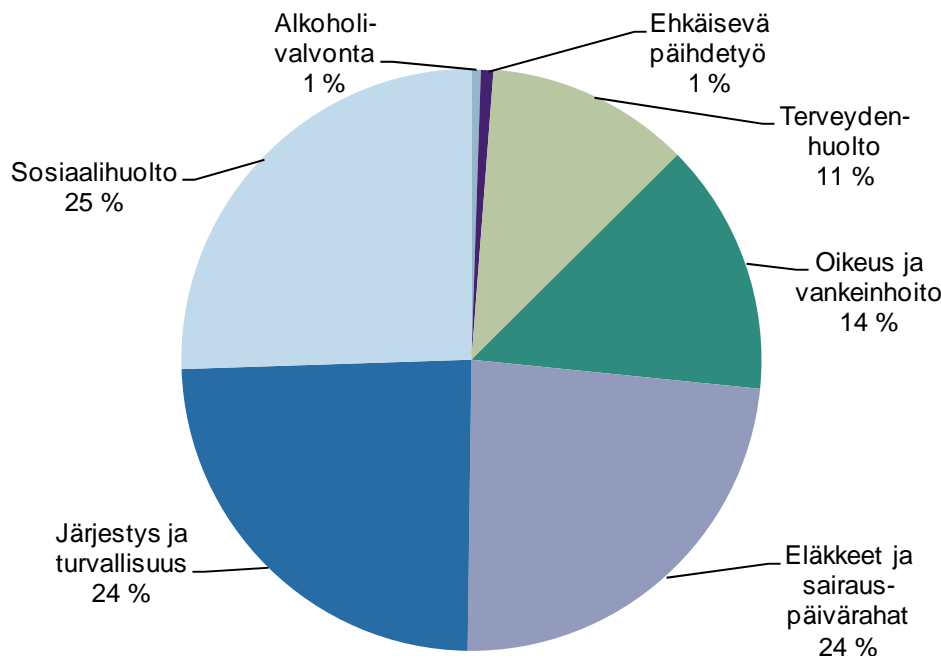
Alkoholihaittojen kustannukset

Julkiset haittakustannukset

Julkisilla alkoholihaittakustannuksilla tarkoitetaan sellaisia julkiselle sektorille aiheutuneita kustannuksia, joita ei ilman alkoholin käyttöä olisi aiheutunut.

Julkisten alkoholihaittakustannusten suurin erä (25 %) aiheutui alkoholin käyttöön liittyvistä sosiaalihuollon kustannuksista, jotka olivat 224–267 miljoonaa euroa vuonna 2010. Toiseksi eniten (24 %) haittakustannuksia muodostui alkoholiehtoisista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon kustannuksista, jotka olivat noin 233 miljoonaa euroa. Eläkkeiden ja sairauspäivärahojen haittakustannukset olivat 182–271 miljoonaa euroa. (Taulukko 1 ja kuvio 2.)

Kuvio 2. Julkisten alkoholihaittakustannusten rakenne 2010

Sosiaalihuollon alkoholiehtoisiin haittakustannuksiin lasketaan päihdehuollosta, toimeentulotuesta, lastensuojelusta ja kotipalveluista aiheutuneita kustannuksia. Sosiaalihuollon haittakustannuksista suurin erä oli lastensuojelun alkoholiehtoiset haittakustannukset, jotka olivat noin 118 miljoonaa euroa vuonna 2010. Päihdehuollon alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat 89–127 miljoonaa euroa. Toimeentulotuen alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat 12–15 miljoonaa euroa. Viiden vuoden aikana (vuosina 2006–2010) sosiaalihuollon haittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti 21 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa päihdehuollon ja lastensuojelun toimintamenojen kasvusta. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon haittakustannuksiin lasketaan poliisin, pelastustoimen, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen kustannuksia. Näiden alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat noin 233 miljoonaa euroa. Tästä suurin osa oli poliisille aiheutuneita haittakustannuksia (noin 154 miljoonaa euroa). Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon alkoholihaittakustannukset ovat vähentyneet reaalisesti 16 prosenttia vuosien 2006 ja 2010 välillä. Vähennys johtuu sekä

alkoholiehtoisten rikosten vähentymisestä että pelastustoimen ja tullin toimintamenojen vähenemisestä. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Eläkkeiden ja sairauspäivärahojen alkoholihaittakustannukset olivat 182–271 miljoonaa euroa vuonna 2010. Näihin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeistä, perhe-eläkkeistä ja sairauspäivärahoista aiheutuneita kustannuksia. Suurin erä oli alkoholiehtoiset perhe-eläkkeet, joiden haittakustannukset olivat noin 127 miljoonaa euroa. Perhe-eläkkeellä tarkoitetaan leskelle aviopuolison kuoleman jälkeen tai lapselle vanhemman kuoleman jälkeen maksettavaa eläkettä. Eläkkeiden ja sairauspäivärahojen haittakustannukset ovat vuosien 2006–2010 välillä vähentyneet reaalisesti noin viisi prosenttia. Väheneminen johtuu lähinnä alkoholiehtoisten työkyvyttömyyseläkkeiden ja perhe-eläkkeiden kustannusten vähenemisestä. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Oikeusjärjestelmän ja vankeinhoidon alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat 131–139 miljoonaa euroa. Tästä vankeinhoidon haittakustannusten osuus oli yli puolet. Alkoholihaittakustannukset ovat viidessä vuodessa vähentyneet reaalisesti noin viisi prosenttia. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Terveystieteiden alkoholiehtoisiin haittakustannuksiin lasketaan erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastohoidosta ja avohoidosta aiheutuneita kustannuksia, jotka olivat yhteensä 81–136 miljoonaa euroa vuonna 2010. Eniten kustannuksia aiheutui alkoholisairauksien hoidosta erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla. Terveystieteiden alkoholihaittakustannukset ovat vuosien 2006 ja 2010 välillä kasvaneet reaalisesti noin prosentin verran. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan tässä Raha-automaattiyhdistyksen ehkäisevään alkoholiyöhön kohdistamia avustuksia. Ehkäisevää päihdetyötä voidaan tehdä muun muassa kunnissa budjettivaroin, mutta näiden kustannusten huomioimiseen haittakustannuslaskennassa ei ole keinoja. Ehkäisevään alkoholiyöhön kohdistetut avustukset ovat vuosien 2006–2010 aikana vähentyneet reaalisesti lähes 20 prosenttia. (Liitetaulukot 1 ja 3 b.)

Alkoholihaittakustannukset yhteiskunnalle

Yhteiskunnallisilla alkoholihaittakustannuksilla tarkoitetaan julkisen sektorin ohella myös yrityksille ja kotitalouksille aiheutuneita kustannuksia.

Yhteiskunnallisiin alkoholihaittakustannuksiin lasketaan alkoholiehtoisten tapaturmien, tulipalojen ja liikenneonnettomuuksien vuoksi maksettuja vakuutuskorvauksia sekä rikosten aiheuttamien vahinkojen kustannuksia.

Alkoholiehtoisten tapaturmien ja tulipalojen vuoksi maksetut vakuutuskorvaukset olivat arviolta 177 miljoonaa euroa vuonna 2010. Tähän lasketaan lakisääteisistä ja muista tapaturmavakuutuksista sekä palovakuutuksista maksettuja korvauksia.

Omaisuusrikosten vahinkojen alkoholiehtoiset kustannukset olivat noin 65 miljoonaa euroa vuonna 2010. Omaisuusrikosten vahinkoihin lasketaan sellaisista varkausrikoksista, ryöstöistä, vähittäiskaupan varkaus- ja kavallushävikistä sekä vahingonteosta aiheutuneita kustannuksia, joita ei ole ilmoitettu vakuutusyhtiölle.

Alkoholin käyttöön liittyvän tahallisen väkivallan uhriksi joutuneiden terveydenhoitokustannukset olivat arviolta 8 miljoonaa euroa.

Rattijuopumusonnettomuuksien aiheuttamat alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat noin 93 miljoonaa euroa. Tähän on laskettu vakuutusyhtiöiden maksamia korvauksia ja loukkaantuneiden terveydenhoitokuluja.

Kaiken kaikkiaan alkoholiehtoisten onnettomuuksien ja rikosten aiheuttamien vahinkojen haittakustannukset olivat 342 miljoonaa euroa vuonna 2010. Viidessä vuodessa onnettomuuksien ja rikosten vahinkojen alkoholiehtoiset kustannukset ovat vähentyneet reaalisesti yli 10 prosenttia. Tämä johtuu lähinnä rattijuopumusonnettomuuksien vähenemisestä sekä omaisuusrikosten vahinkojen arvon vähenemisestä.

Taulukko 1. Alkoholihaittakustannukset 2010, miljoonaa euroa

	Vähintään	Enintään	<i>Keskiarvo</i>
Onnettomuus- ja rikosvahingot	342,5	342,5	342,5
Sosiaalihuolto	223,9	265,8	244,8
Järjestys ja turvallisuus	232,9	232,9	232,9
Eläkkeet ja sairauspäivärahat	181,7	271,4	226,5
Oikeus ja vankilat	130,8	138,9	134,9
Terveystenhoito	81,1	136,3	108,7
Ehkäisevä päihdetyö	6,6	6,6	6,6
Alkoholivalvonta	5,0	5,0	5,0
Haittakustannukset yhteensä	1 204,4	1 399,4	1 301,9

Huumehaittojen kustannukset

Julkiset haittakustannukset

Julkisilla huumehaittakustannuksilla tarkoitetaan julkiselle sektorille aiheutuneita kustannuksia, joita ei ilman huumeaineiden tai lääkeaineiden väärinkäyttöä olisi aiheutunut.

Julkisista huumehaittakustannuksista suurin erä (30 %) oli järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon haittakustannukset, jotka olivat noin 77 miljoonaa euroa. Seuraavaksi eniten (23 %) haittakustannuksia aiheutui huume-ehtoista oikeuslaitoksen ja vankiloiden kustannuksista, jotka olivat 58–60 miljoonaa euroa. Sosiaalihuollon huumehaittakustannusten osuus oli kolmanneksi suurin (23 %), ja ne olivat 43–61 miljoonaa euroa. (Kuvio 3 ja taulukko 2.)

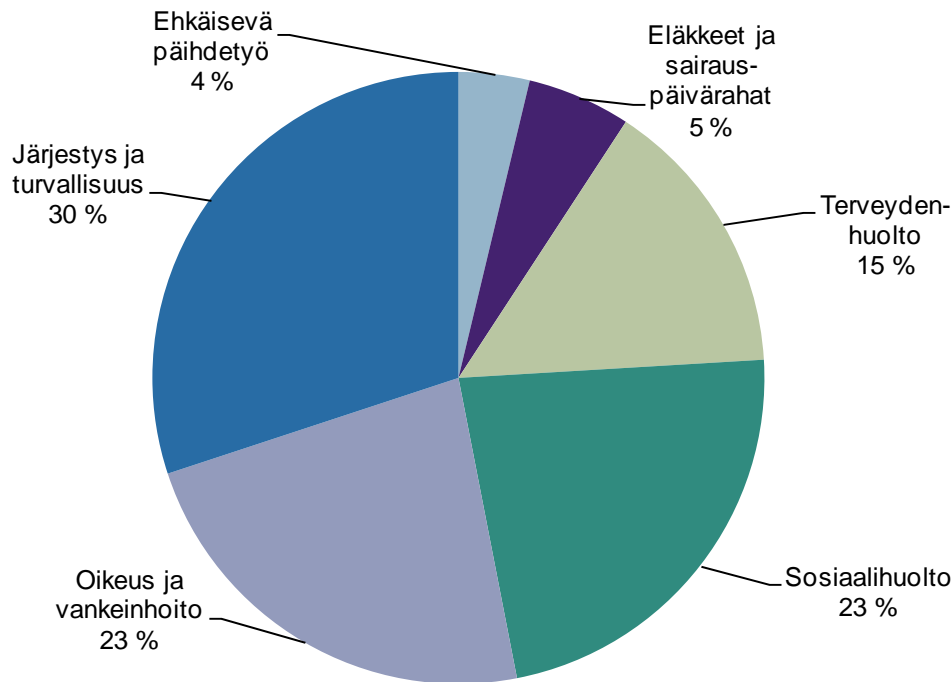
Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon huumehaittakustannuksista valtaosa muodostui poliisille ja pelastustoimelle aiheutuneista kustannuksista. Poliisille aiheutuneet huumehaittakustannukset olivat noin 44 miljoonaa euroa ja pelastustoimelle aiheutuneet haittakustannukset noin 22 miljoonaa euroa. Vuosien 2006–2010 aikana järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon huumehaittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti noin kuusi prosenttia. Tämä johtuu pääosin sekä huume-ehtoisten rikosten määrän kasvusta että poliisin toimintamenojen kasvamisesta. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Oikeusjärjestelmän huumehaittakustannukset olivat 58–60 miljoonaa euroa. Ylivoimaisesti suurin erä oli vankeinhoitolaitokselle aiheutuneet haittakustannukset, jotka olivat noin 45 miljoonaa euroa. Haittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti viidessä vuodessa noin kuusi prosenttia, mikä johtuu sekä huume-ehtoisten rikosten määrän kasvusta että myös oikeuslaitoksen ja vankeinhoitolaitoksen toimintamenojen kasvamisesta. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Sosiaalihuollon huumehaittakustannuksista, jotka olivat 49–68 miljoonaa euroa vuonna 2010, suurin osa aiheutui lastensuojelun kustannuksista (noin 31 miljoonaa euroa). Päihdehuollon huume-ehtoiset kustannukset olivat 16–33 miljoonaa euroa. Toimeentulotuen haittakustannukset

olivat 2–3 miljoonaa euroa. Vuosien 2006–2010 aikana sosiaalihuollon huumehaittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti 22 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa päihdehuollon ja lastensuojelun toimintamenojen kasvusta. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Kuvio 3. Julkisten huume-ehtoisten haittakustannusten rakenne 2010

Terveysthuollon huumehaittakustannuksiin lasketaan erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhoidon avo- ja vuodeosastohoidon kustannuksia, jotka olivat yhteensä 28–48 miljoonaa euroa vuonna 2010. Eniten haittakustannuksia aiheutui huumeiden käyttöön liittyvien sairauksien hoidosta erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla sekä psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa. Terveysthuollon huumehaittakustannukset ovat kasvaneet reaalisesti keskimäärin kahdeksan prosenttia vuosien 2006 ja 2010 välillä. Tämä johtuu pääasiassa huume-ehtoisten käyntien määrän kasvusta etenkin erikoissairaanhoidon avohoidossa. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Huume-ehtoista eläkkeistä ja sairauspäivärahoista aiheutui 7–21 miljoonan euron haittakustannukset. Huumesairaudesta myönnettyjä työkyvyttömyyseläkkeitä maksettiin 3–17 miljoonaa euroa ja sairauspäivärahoja 0,8–1,3 miljoonaa euroa. Huume-ehtoisia peruseläkkeitä maksettiin arviolta 3 miljoonaa euroa. Huume-ehtoisten eläkkeiden ja sairauspäivärahojen haittakustannukset ovat reaalisesti kasvaneet noin neljä prosenttia viidessä vuodessa. Kasvu johtuu pääasiassa huume-ehtoisten työkyvyttömyyseläkkeiden kustannusten kasvusta. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Ehkäisevä päihdetyö sisältää tässä Raha-automaattiyhdistyksen ehkäisevään huumetyöhön kohdistamat avustukset. Ehkäisevää päihdetyötä voidaan tehdä muun muassa kunnissa budjettivaroin, mutta näiden kustannusten huomioimiseen haittakustannuslaskennassa ei ole keinoja. Ehkäisevään huumetyöhön kohdistetut avustukset ovat vähentyneet reaalisesti 23 prosenttia vuosien 2006–2010 aikana. (Liitetaulukot 2 ja 4 b.)

Taulukko 2. Huumehaittakustannukset 2010, miljoonaa euroa

	Vähintään	Enintään	Keskiarvo
Onnettomuus- ja rikosvahingot	96,4	96,4	96,4
Järjestys ja turvallisuus	77,0	77,0	77,0
Oikeus ja vankilat	57,9	59,9	58,9
Sosiaalihuolto	49,4	67,9	58,6
Terveystenhoito	27,7	48,2	38,0
Eläkkeet ja sairauspäivärahat	6,8	21,2	14,0
Ehkäisevä päihdetyö	9,6	9,6	9,6
Haittakustannukset yhteensä	324,7	380,1	352,4

Huumehaittakustannukset yhteiskunnalle

Yhteiskunnallisilla huumehaittakustannuksilla tarkoitetaan julkisen sektorin ohella myös yrityksille ja kotitalouksille aiheutuneita kustannuksia.

Yhteiskunnallisiin huumehaittakustannuksiin lasketaan huume-ehtoisten tapaturmien, tulipalojen ja liikenneonnettomuuksien vuoksi maksettuja vakuutuskorvauksia sekä rikosten aiheuttamien vahinkojen kustannuksia.

Huume-ehtoisten tapaturmien ja tulipalojen vuoksi maksetut vakuutuskorvaukset olivat arviolta 69 miljoonaa euroa vuonna 2010. Tähän lasketaan lakisääteisistä ja muista tapaturmavakuutuksista ja palovakuutuksista maksettuja korvauksia.

Omaisuusrikosten vahinkojen huume-ehtoiset haittakustannukset olivat noin 11 miljoonaa euroa vuonna 2010. Omaisuusrikosten vahinkoihin lasketaan sellaisista varkausrikoksista, ryöstöistä, vähittäiskaupan varkaus- ja kavallushävikistä sekä vahingonteoista aiheutuneita kustannuksia, joita ei ole ilmoitettu vakuutusyhtiölle.

Huumeiden käyttöön liittyvän tahallisen väkivallan uhriksi joutuneiden terveydenhoitokustannukset olivat arviolta 0,3 miljoonaa euroa.

Rattijuopumusonnettomuuksien aiheuttamat huume-ehtoiset haittakustannukset olivat noin 15 miljoonaa euroa. Tähän on laskettu vakuutusyhtiöiden maksamia korvauksia ja loukkaantuneiden terveydenhoitokuluja.

Kaiken kaikkiaan huume-ehtoisten onnettomuuksien ja rikosten aiheuttamien vahinkojen haittakustannukset olivat 96 miljoonaa euroa vuonna 2010. Vuosien 2006 ja 2010 välillä huumehaittakustannukset ovat vähentyneet reaalisesti keskimäärin yhdeksän prosenttia. Tämä johtuu pääasiassa onnettomuuksien perusteella maksettujen vakuutuskorvausten vähenemisestä.

Päihdehaittojen kustannukset suhteutettuna bruttokansantuotteeseen ja eräisiin julkisiin kustannuksiin

Vuonna 2010 alkoholihaittakustannusten suhde Suomen bruttokansantuotteeseen (BKT) oli 0,7 prosenttia (taulukko 3), joka on 0,2 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2009. Bruttokansantuotesuhteen lasku johtui alkoholihaittakustannusten vähenemisestä ja myös bruttokansantuotteen kasvusta.

Terveydenhuollon alkoholihaittakustannukset olivat noin 0,5 prosenttia julkisen sektorin terveydenhuoltokustannuksista (laskettu Tilastokeskuksen Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin - tilaston mukaan). Sosiaaliturvan eli sosiaalihuollon, sairauspäivärahojen ja eläkkeiden yhteenlasketut alkoholihaittakustannukset olivat noin 0,8 prosenttia julkisen sektorin sosiaaliturvan kustannuksista. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon kustannuksista alkoholiehtoiset haittakustannukset olivat noin 8,4 prosenttia. (Taulukko 3.)

Asukasta kohti laskettuna alkoholihaitat maksoivat noin 240 euroa vuonna 2010. Alkoholin ongelmakäyttäjää on eri tutkimusten perusteella vähintään 140 000–160 000 (Pirkola ym. 2005; Mäkelä ym. 2010). Alkoholin aiheuttamat haitat yleensä kasautuvat paljon ja usein juoville. Tämän perusteella arvioidaan, että jokaisesta suurkuluttajasta aiheutui noin 8 000–9 300 euron kustannukset vuonna 2010.

Taulukko 3. Eräitä alkoholihaittakustannuksia suhteessa julkisiin kustannuksiin vuonna 2010, miljoonaa euroa.

Kustannuserät	Alkoholihaitta- kustannukset (ka)	Julkisen sektorin menot ¹	Alkoholihaitta- kustannukset, %
Terveydenhuollon kustannukset	109	20 127	0,5
Sosiaaliturvan kustannukset	473	55 812	0,8
Järjestys ja turvallisuus	233	2 772	8,4
Bruttokansantuote			
Alkoholihaittakustannukset yhteensä	1 302	179 721	0,7

1) Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin 2010. SVT. Tilastokeskus.

Huumehaittakustannusten suhde bruttokansantuotteeseen oli noin 0,2 prosenttia vuonna 2010, mikä oli 0,1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2009. (Taulukko 4.) Bruttokansantuotesuhteen lasku johtui siitä, että huumehaittakustannukset pysyivät lähes ennallaan edelliseen vuoteen nähden mutta bruttokansantuote kasvoi.

Huume-ehtoiset terveydenhuollon haittakustannukset olivat noin 0,2 prosenttia julkisen sektorin terveydenhuollon kustannuksista (laskettu Tilastokeskuksen Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin - tilaston mukaan). Julkisen sektorin sosiaaliturvan eli sosiaalihuollon, sairauspäivärahojen ja eläkkeiden kustannuksista huumehaittakustannukset olivat 0,1 prosenttia. Huumeiden käytön aiheuttamien haittakustannusten osuus valtion ja kuntien maksamista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon kustannuksista oli 2,8 prosenttia. (Taulukko 4.)

Huumeiden käytön aiheuttamat haitat maksoivat noin 65 euroa jokaista asukasta kohti laskettuna vuonna 2010. Huumeiden ongelmakäyttäjää arvioitiin vuonna 2005 olevan noin 14 500–19 100 (Forsell ym. 2011). Jokaisesta huumeiden ongelmakäyttäjistä aiheutui arviolta 21 000 euron kustannukset vuonna 2010.

Taulukko 4. Eräitä huumehaittakustannuksia suhteessa julkisiin kustannuksiin vuonna 2010, miljoonaa euroa.

Kustannuserät	Huumehaitta- kustannukset (ka)	Julkisen sektorin menot ¹	Huumehaitta- kustannukset, %
Terveydenhuollon kustannukset	38	20 127	0,2
Sosiaaliturvan kustannukset	73	55 812	0,1
Järjestys ja turvallisuus	77	2 772	2,8
Bruttokansantuote			
Huumehaittakustannukset yhteensä	353	179 721	0,2

1) Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin 2010. SVT. Tilastokeskus.

Käsitteet ja määritelmät

Alkoholi, alkoholijuoma	Yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä nautittavaksi tarkoitettu juoma
Alkoholiehtoinen kustannus, alkoholihaittakustannus	Alkoholin käyttöön liittyvä tai alkoholin käytöstä aiheutunut kustannus
Alkoholisairaus	ICD-10 tautiluokituksen diagnoosit F10, T51, K70, K86.00-01, K86.08, I42.6, K29.2, E52, E24.4, G31.2, G62.1, G72.1, P04.3, Q86.0, O35.4, Z50.2, Z71.4, Z72.1.
Huumausaine	Valtioneuvoston asetuksessa (543/2008) määritellyt huumausaineina pidettävät aineet, valmisteet ja kasvit
DRGFull-ryhmä	DRG (Diagnosis Related Group) on luokitusjärjestelmä, jossa potilaan saama hoito ryhmitellään päädiagnoosin, mahdollisten hoitoon vaikuttavien sivudiagnoosien, suoritettujen toimenpiteiden, hoitoajan sekä potilaan iän ja sukupuolen sekä sairaalasta poistumistilan mukaan kliinisesti mielekkäisiin ryhmiin. Kunkin ryhmän sisällä hoitjakson vaatima voimavarojen kulutus on keskimäärin samaa luokkaa.
Huume	Yleiskäsite, joka sisältää sekä huumausaineet että ne pääasiassa keskushermostoon vaikuttavat lääkeaineet, joita voidaan käyttää päihtymystarkoitukseen
Huume-ehtoinen kustannus, huumehaittakustannus	Huumeiden (kts. yllä) käyttöön liittyvä tai huumeiden käytöstä aiheutunut kustannus
Huumesairaus	ICD-10 tautiluokituksen diagnoosit F11–F16, F18–F19, F55, T39, T40, T42.3–T42.4, T42.6–T42.7, T43, T50.7, T52, Z50.3, Z51.5, Z72.2, O35.5, P04.4, P96.1, X40–X44
Päihde	Alkoholi, korvikkeet, huumeet, liuottimet
Päihde-ehtoinen kustannus, päihdehaittakustannus	Alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvä tai niiden käytöstä aiheutunut kustannus
Päihdetapauskaskenta	Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa joka neljäs vuosi laskennan, jonka tarkoituksena on saada tiedot kaikista päihtyneenä tapahtuneista tai päihteisiin liittyvistä asioinneista sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikoissa (pl. lasten päivähoito). Viimeksi laskenta on toteutettu vuonna 2007.
Päihdesairauksien sairaalahoito	Sairaalahoitajakso, jossa alkoholin tai huumeiden käyttöön liittyvä diagnoosi on joko päädiagnoosina ja/tai 1.–2.sivudiagnoosina
Terveystenhuollon vuodeosasto	Erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon sairaalan vuodeosasto

Menetelmät

Haittakustannuslaskentakehikko

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL) käytössä oleva laskentakehikko perustuu olennaisilta osin 1990-luvun alkupuolella kehitettyyn laskentakehikkoon (Salomaa 1993; Salomaa 1995; Salomaa 1996; Hein & Salomaa 1998; Hein & Salomaa 1999). Laskentakehikkoa on päivitetty vuosien 2011 ja 2012 aikana, ja tässä tilastoraportissa julkaistaan ensimmäistä kertaa päivitettyllä laskentakehikolla lasketut päihdehaittakustannukset.

Laskentakehikossa on määritelty erät, joiden arvioidaan aiheuttavan alkoholi- tai huume-ehtoisia haittakustannuksia. Jossain tapauksissa alkoholi- ja huume-ehtoisten haittakustannusten määrä saadaan suoraan rekistereistä, tilastoista tai vastaavista. Useimmiten alkoholi- ja huume-ehtoiset haittakustannukset lasketaan kunkin erän kokonaiskustannusten perusteella. Silloin alkoholi- ja huume-ehtoinen osuus joko saadaan suoraan tilastoista, rekistereistä tai vastaavista, tai silloin kun tietoa ei ole suoraan saatavilla, osuus lasketaan erillistutkimusten tai asiantuntijanlausuntojen perusteella. Kustannusten rahallinen arvo saadaan useimmiten tilinpäätöskertomuksista, tilastoista tai rekistereistä. Haittakustannusten laskennassa käytetyt menetelmät ja niiden rajoitukset on tarkemmin selostettu THL:n raportissa ”Päihdehaittakustannuslaskennan menetelmät – Esimerkinä vuoden 2010 päihdehaittakustannuslaskenta”.

Päihdehaittakustannusten pääryhmät

Päihde-ehtoiisiin haittakustannuksiin lasketaan julkiselle sektorille aiheutuneita terveydenhoidon, sosiaalihuollon, poliisin, pelastustoimen, tullin ja rajavallvonnan, oikeusjärjestelmän sekä ehkäisevän päihdetyön kustannuksia. Alkoholihaittakustannuksiin lasketaan myös alkoholivalvonnasta ja -hallinnosta aiheutuneita kustannuksia Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja aluehallintovirastojen suorittamasta valvonnasta. Haittakustannuslaskennassa huomioidaan myös yksityiselle sektorille ja kotitalouksille aiheutuneita kustannuksia kuten omaisuusvahingoista aiheutuneita kustannuksia.

Terveysdenhuolto

Terveysdenhuollon kustannuksiin lasketaan erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhoidon vuodeosastohoidosta sekä avohoidon lääkärikäynneistä, kotisairaanhoidosta ja mielenterveyskäynneistä aiheutuneita kustannuksia.

Somaattisen erikoissairaanhoidon haittakustannukset vuodeosasto- ja avohoidosta saadaan erillistietopyyntönä THL:n Sairaaloiden toiminta ja tuottavuus -tietokannasta, jossa hoitajaksojen laskennalliset kustannukset on laskettu DRGFull-ryhmittäin erikoisalakohtaisesti. Kustannusten pohjana on käytetty Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin todellisia kustannuksia, jotka on muutettu vastaamaan koko maan kustannusten rakennetta. Tietokannasta on poimittu ne hoitajakset, joissa on pää- tai sivudiagnoosina alkoholi- tai huume-ehtoinen sairaus (kts. tarkempi erittely kohdasta Käsitteet ja määritelmät). Haittakustannusten alarajan muodostaa pelkkien alkoholi- tai huumesairauspäädiagnoosien mukaan lasketut kustannukset ja ylärajan muodostaa pää- ja sivudiagnoosien kustannukset yhteenlaskettuina.

Psykiatrisen erikoissairaanhoidon haittakustannukset lasketaan hoitopäivien ja avohoitokäyntien määrän ja niiden keskimääräisten yksikkökustannusten perusteella. Hoitopäivät ja käynnit saadaan erillistietopyyntönä THL:n Sairaaloiden toiminta ja tuottavuus -tietokannasta. Tietokannasta on poimittu ne hoitopäivät ja käynnit, joissa on pää- tai sivudiagnoosina alkoholi- tai huume-ehtoinen sairaus. Yksikkökustannuksena käytetään keskimääräistä hintaa psykiatrisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoitopäivälle ja avohoitokäynnille (Hujanen ym. 2008).

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon haittakustannukset lasketaan THL:n Terveysdenhuollon hoitoilmoitusrekisteristä (HILMO) saatavien alkoholi- ja huume-ehtoisten hoitopäivien määrän ja

niiden keskimääräisen yksikkökustannuksen perusteella. Yksikkökustannuksena käytetään keskimääräistä hintaa perusterveydenhuollon vuodeosastohoitopäivälle (Hujanen ym. 2008). Perusterveydenhuollon avohoidon haittakustannukset lasketaan erikseen avohoidon lääkärikäynneistä, mielenterveysyksikkökäynneistä ja kotisairaanhoidokäynneistä. Tiedot käyntien määrästä saadaan THL:n Terveystietokeskuksen avohoidon -tilastosta. Käyntien keskimääräiset hinnat saadaan Hujanen ja kumppaneiden (2008) raportista. Tilastotietoja päihde-aiheuttamista perusterveydenhuollon avohoidokäynneistä ei ole saatavilla, joten avohoidon päihde-ehtoisuus arvioidaan päihdetapauslaskennan avulla. Päihdetapauslaskennassa lasketaan päihteisiin liittyvät tai päihtyneenä tapahtuneet asioinnit kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikoissa (pl. lasten päivähoido) yhden vuorokauden aikana.

Sosiaalihuolto

Sosiaalihuollon kustannuksiin lasketaan päihdehuollon, toimeentulotuen, lastensuojelun ja kotipalvelun sekä eläkkeiden ja sairauspäivärahojen kustannuksia.

Päihdehuollon kustannukset saadaan THL:n tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä (Tilastokeskus: Kuntien talous- ja toimintatilasto). Päihdehuollon kokonaiskustannukset jaetaan alkoholi- ja huume-ehtoihin kustannuksiin päihdetapauslaskennasta saatavien alkoholi- ja huume-aiheisten osuuksien mukaan.

Toimeentulotuen nettokustannukset saadaan THL:n Toimeentulotuen menot -tilastosta. Erillistutkimusten perusteella on arvioitu, että toimeentulotuen tarpeen pääasiallisena syynä on päihde-aiheinen käyttö noin kolmessa prosentissa tapauksista. Tästä lasketaan alkoholi- ja huume-aiheiset kustannukset päihdetapauslaskennan osuuksien mukaan.

Lastensuojelun haittakustannuksista lasketaan erikseen laitoshoidon, ammatillisen perhehoidon ja sijaisperhehoidon haittakustannukset. Kustannukset lasketaan hoitovuorokausien määrän ja hoitovuorokauden keskihinnan perusteella. Hoitovuorokausien määrä eri sijaishuoltomuodoissa saadaan THL:n tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä (Tilastokeskus: Kuntien talous- ja toimintatilasto) ja hoitovuorokauden keskimääräiset hinnat saadaan Kuusikkokuntien lastensuojelu -raportista. Alkoholi- ja huume-aiheisten lastensuojelukustannusten osuudet perustuvat erillistutkimuksista saatuihin tietoihin.

Kotipalvelun kustannukset saadaan THL:n tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä (Tilastokeskus: Kuntien talous- ja toimintatilasto). Kotipalvelun päihde-ehtoisuus saadaan THL:n kotihoidon laskennasta. Päihde-ehtoinen osuus jaetaan alkoholi- ja huume-aiheisiin osuuksiin päihdetapauslaskennan mukaan.

Eläkkeet ja sairauspäivärahat

Perhe-eläkkeiden haittakustannukset lasketaan perhe-eläkkeiden kokonaiskustannuksista, jotka saadaan Eläketurvakeskuksen Suomen eläkkeensaajat -tilastosta. Perhe-eläkkeiden alkoholiehtoisuus on arvioitu erillistutkimuksen perusteella ja huume-ehtoisuus on arvioitu eri tilastojen tietojen perusteella.

Sairauspäivärahojen haittakustannukset, jotka maksetaan alkoholi- tai huumesairaudesta perusteella saadaan erillistietopyyntönä suoraan Kelasta ja Eläketurvakeskuksesta. Ne sairauspäivärahat, jotka maksetaan päihde-aiheisten vammojen ja myrkytysten perusteella, arvioidaan Kelan sairausvakuutuslaitoksen ja päihdetapauslaskennan perusteella.

Työkyvyttömyyseläkkeet kirjataan ICD-10 tautiluokitusjärjestelmän perusteella. Haittakustannusten alaraja on pelkän alkoholi- tai huume-aiheisten päädiagnoosien mukaan lasketut kustannukset ja yläaraja on alkoholi- tai huume-aiheisten pää- ja sivudiagnoosien yhteenlasketut kustannukset. Alkoholi- ja huume-aiheisten työkyvyttömyyseläkkeiden kustannukset saadaan erillistietopyyntönä suoraan Eläketurvakeskuksesta ja Kelasta.

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon haittakustannuksiin lasketaan poliisin, pelastustoimen ja tullin sekä rajavartiolaitoksen kustannuksia.

Poliisin toimintamenot saadaan valtion tilinpäätöskertomuksesta. Alkoholi- ja huume-ehtoisten haittakustannusten osuus lasketaan Tilastokeskuksen Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston perusteella.

Pelastustoimen haittakustannuksiin lasketaan sekä valtion että kuntien maksamat kustannukset. Valtion kustannukset saadaan valtion tilinpäätöskertomuksesta ja kuntien kustannukset Tilastokeskuksen Kuntien talous- ja toimintatilastosta. Alkoholi- ja huumehaittakustannusten osuudet pelastustoimen kokonaiskustannuksista on arvioitu alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvien tulipalojen, liikenneonnettomuuksien ja pelastuslaitoksen ensivastetehtävien määrän perusteella.

Tullin haittakustannuksiin lasketaan tullirikosten torjunnasta aiheutuneet kustannukset. Tullin toimintamenot saadaan tullilaitoksen toimintakertomuksesta. Alkoholi- ja huume-ehtoiset haittakustannukset lasketaan tullin tietoon tulleiden alkoholi- ja huumerikosten perusteella.

Rajavartiolaitoksen haittakustannuksiin lasketaan ne kustannukset, jotka ovat aiheutuneet alkoholin käyttöön liittyvistä meripelastustehtävistä. Rajavartiolaitoksen toimintamenot saadaan laitoksen toimintakertomuksesta.

Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito

Oikeuslaitoksen alkoholi- ja huume-ehtoiset haittakustannukset lasketaan laitosten toimintamenoista, jotka saadaan valtion tilinpäätöskertomuksesta ja tuomioistuinten toimintakertomuksesta. Laskennassa huomioidaan oikeusministeriön, tuomioistuinten (korkein oikeus, hovioikeus, kärjäoikeus), oikeusavun, syyttäjien ja ulosottoviraston menot. Oikeuslaitoksen kohtaamien rikostapausten osuus kunkin laitoksen toimintamenoista perustuu asiantuntija-arvioon. Alkoholi- ja huumeetapausten osuudet oikeuslaitoksen käsittelyyn tulevista rikostapauksista perustuvat Tilastokeskuksen Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastoon.

Vankeinhoitolaitoksen haittakustannukset lasketaan vankeinhoidon toimintamenoista, jotka saadaan valtion tilinpäätöskertomuksesta. Alkoholi- ja huume-ehtoiset osuudet lasketaan yhdistämällä kaksi tilastoa: Rikosseuraamuslaitoksen tilasto vankeusrangaistustaan suorittavien päärikoksesta ja Tilastokeskuksen Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilasto.

Alkoholivalvonta

Alkoholivalvonnan kustannuksiin lasketaan Valviran ja aluehallintovirastojen suorittamasta alkoholihallinnosta ja -valvonnasta aiheutuneita kustannuksia. Laitosten toimintamenot saadaan niiden toimintakertomuksista.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön kustannuksiin lasketaan Raha-automaattiyhdistyksen alkoholi- ja huumetyöhön kohdistamat avustukset. Tiedot maksetuista avustuksista saadaan erillispyyntönä.

Onnettomuuksien ja rikosten aiheuttamat vahingot

Alkoholi- ja huume-ehtoisten onnettomuuksien ja rikosten vahinkoihin lasketaan tapaturmien ja tulipalojen perusteella maksettuja vakuutuskorvauksia, omaisuusrikosten omaisuudelle aiheuttamia vahinkoja, tahallisen väkivallan terveydelle aiheuttamia vahinkoja sekä rattijuopumusonnettomuuksien terveydelle ja omaisuudelle aiheuttamia vahinkoja. Vakuutusyhtiöiden maksamien korvausten kokonaismäärä saadaan Finanssialan keskusliiton Vakuutusyhtiöt Suomessa -julkaisusta ja muiden vahinkojen rahallinen arvo saadaan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen Rikollisuustilanne-julkaisusta. Alkoholi- ja huume-ehtoiset osuudet arvioidaan erillistutkimusten ja Tilastokeskuksen Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston perusteella.

Laskentakehikossa käytetyt tietolähteet

Tilastolähteet

Alkoholi tapaturmissa. THL. Verkkosivu,

http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/elintavat/paihderiippuvuus/paihteet_ja_riippuvuus/alkoholin_haittavaikutuksia/ord=?16, luettu 17.2.2012.

Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin 2010. SVT. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/jmete/index.html>

Kotihoidon laskenta 30.11.2010. SVT. Tilastoraportti 22/2011. THL.

<http://www.thl.fi/tilastot/kotihoito>

Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta. SVT. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>

Kuolemansyyt 2010. SVT. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/ksyyt/index.html>

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimintakertomus 2011.

Poliisin tietoon tullut rikollisuus 2011. SVT. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/polrik/index.html>

Päihdehuollon huumeasiakkaat 2010. Tilastoraportti 24/2011. THL.

<http://www.thl.fi/tilastot/paihdehuollonhuumeasiakkaat>

Päihdetapauskanta 2007. THL. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Raha-automaattiyhdistyksen avustukset 2010. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2010. Rikosseuraamuslaitos 2011. <http://www.rikosseuraamus.fi>

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2010. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2011. <http://www.rikosseuraamus.fi>

Suomen kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2010. Kuusikko-työryhmä, lastensuojelu 2011. <http://www.kuusikkokunnat.fi>

Sairaaloiden toiminta ja tuottavuus -tietokanta 2012. THL. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tilinpäätös vuodelta 2010. <http://www.valvira.fi>

Sosiaali- ja terveysalan tilastollinen vuosikirja 2011. SVT. THL. <http://www.thl.fi>

Sosiaalimenot ja rahoitus 2010. SVT. Tilastoraportti 4/2012. THL.

<http://www.thl.fi/tilastot/sosiaalimenot>

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen hoitoilmoitusjärjestelmä 2012. THL. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Tieliikenneonnettomuustilasto 2011. SVT. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/ton/index.html>

Tilasto Kelan eläkkeistä 2011. SVT. Kela. <http://www.kela.fi/tilastot>

Tilasto Kelan työttömyysturvasta 2011. SVT. Kela. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2011. SVT. Eläketurvakeskus 2012. Helsinki.
<http://www.etk.fi/tilastot>

Tilasto sairauspäivärahasta 2011. SVT. Kela. (Tiedot saatu erillistietopyyntönä.)

Tullilaitoksen tilinpäätös vuodelta 2010. Tulli 2011. <http://www.tulli.fi>

Vakuutusyhtiöt Suomessa 2010. Finanssialan keskusliitto 2011. <http://www.fkl.fi>

Valtion tilinpäätöskertomus 2010. Osat I ja II. Valtionvarainministeriö. Ohjaus ja tilivelvollisuus 19a/2011. Helsinki: Valtiovarainministeriö. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat

Yleiset tuomioistuimet ja työtuomioistuin vuonna 2010. Korkeimman oikeuden, hovioikeuksien ja kärjäoikeuksien sekä työtuomioistuinten toimintakertomus. Korkein oikeus 2012. <http://www.kko.fi>

Kirjallisuus

Forsell M, Virtanen A, Jääskeläinen M, Alho H, Partanen A. 2010. HuuMETilanne Suomessa 2010. Uusint tieto, uusimmat kehityssuuntaukset ja erityisteemat huumeista. THL:n raportti 40/2010. Helsinki: THL ja EMCDDA.

Hein R, Salomaa J. 1998. Päihteiden käytön haittakustannukset vuosina 1994-1995. Alkoholit ja huumeet. Stakes.

Hein R, Salomaa J. 1999. What are the costs of substance abuse? Alcohol and drugs. *Alcologia* 11(3):135-143.

Hujanen T, Kapiainen S, Tuominen U, Pekurinen M. 2008. Terveystuollon yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2006. Stakesin työpapereita 3/2008. Helsinki: Stakes.

Mellin N, Vihmo J & Österberg E. 2006. Alkoholihaittojen yhteiskunnalliset kustannukset Suomessa vuonna 2003. Raportteja 10/2006. Helsinki: Stakes.

Mäkelä P, Mustonen H, Tigerstedt C. (toim.) 2010. Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2010. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Helsinki: Yliopistopaino.

Pirkola S, Poikolainen K, Lönnqvist J. Currently active and remitted alcohol dependence in a nationwide adult general population - results from the Finnish Health2000 Study. *Alcohol & Alcoholism* 2006, 41 (3): 315-320.

Salomaa J. 1993. Alkoholit käytön haittakustannukset ja verotaso Suomessa. Alkon taloudellisen tutkimus- ja suunnitteluyksikön tutkimusseloste 22/1993. Helsinki: Alko, Alkoholipoliittinen suunnittelu ja tiedotus.

Salomaa J. 1995. The costs of detrimental effects of alcohol abuse have grown faster than alcohol consumption in Finland. *Addiction* 90(4):525-537.

Salomaa J. 1996. Huumausaineiden aiheuttamat haittakustannukset Suomessa vuonna 1994. Stakes.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Alkoholihaittakustannukset pää- ja alaryhmittäin 2010, miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 2. Huumehaittakustannukset pää- ja alaryhmittäin 2010, miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 3 a. Alkoholihaittakustannukset vuosina 2006–2010 (käyvin hinnoin), miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 3 b. Alkoholihaittakustannukset vuosina 2006–2010 (vuoden 2010 hintoihin), miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 4 a. Huumehaittakustannukset vuosina 2006–2010 (käyvin hinnoin), miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 4 b. Huumehaittakustannukset vuosina 2006–2010 (vuoden 2010 hintoihin), miljoonaa euroa.

Liitetaulukko 1. Alkoholihaittakustannukset pää- ja alaryhmittäin 2010, miljoonaa euroa.

	Minimikustannukset	Maksimikustannukset	Keskiarvo	Muutos ed. vuoteen, %
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	1 204,4	1 399,4	1 301,9	-4,9
Terveystenhoito	81,1	136,3	108,7	0,3
Erikoissairaanhoito	39,5	76,3	57,9	-4,1
<i>*Somaattinen erikoissairaanhoito</i>	29,4	48,5	39,0	-1,3
<i>*Psykiatrisen erikoissairaanhoito</i>	10,1	27,8	18,9	-9,3
Perusterveydenhuolto	41,6	60,0	50,8	5,9
Eläkkeet ja sairauspäivärahat	181,7	271,4	226,5	-2,1
Työkyvyttömyyseläkkeet	45,7	134,0	90,0	-2,2
Sairauspäivärahat	9,1	10,5	9,8	-1,0
Perhe-eläkkeet	126,9	126,9	126,9	-2,1
Sosiaalihuolto	223,9	265,8	244,8	2,0
Päihdehuolto	88,9	127,1	108,0	-0,1
Toimeentulotuki	11,5	14,6	13,1	3,6
Lastensuojelu	117,8	117,8	117,8	3,7
Kotipalvelut	5,7	6,4	6,0	4,0
Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito	232,9	232,9	232,9	-9,5
Poliisi	154,0	154,0	154,0	-11,6
Pelastustoimi	72,1	72,1	72,1	-4,8
Tulli	6,6	6,6	6,6	-7,0
Rajavartiolaitys	0,2	0,2	0,2	-50,7
Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito	130,8	138,9	134,9	-5,3
Oikeusasteet, syyttävä, oikeusapu ja ulosotto	39,8	47,8	43,8	-11,9
Vankeinhoito	89,5	89,5	89,5	-1,8
Muut	1,5	1,7	1,6	-0,4
Onnettomuus- ja rikosvahingot	342,5	342,5	342,5	-9,2
Muut kustannukset	11,5	11,5	11,5	-4,3
Ennaltaehkäisevä päihdetyö	6,6	6,6	6,6	-7,4
Alkoholivalvonta	5,0	5,0	5,0	0,0

Liitetaulukko 2. Huumehaittakustannukset pää- ja alaryhmittäin 2010, miljoonaa euroa.

	Minimikustannukset	Maksimikustannukset	Keskiarvo	Muutos ed. vuoteen, %
VÄLITTÖMÄT KUSTANNUKSET	324,7	380,1	352,4	0,5
Terveystenhoitokustannukset	27,7	48,2	38,0	-1,1
Erikoissairaanhoido	24,0	37,5	30,7	-2,4
<i>*Somaattinen erikoissairaanhoido</i>	10,9	13,7	12,3	-4,8
<i>*Psykiatrinen erikoissairaanhoido</i>	13,1	23,8	18,4	-0,7
Perusterveydenhuolto	3,6	10,7	7,2	5,2
Eläkkeet ja sairauspäivärahat	6,8	21,0	13,9	1,4
Työkyvyttömyyseläkkeet	3,0	16,9	9,9	4,1
Sairauspäivärahat	0,8	1,3	1,1	-5,5
Perhe-eläkkeet	3,0	3,0	3,0	-2,1
Sosiaalihuollon kustannukset	49,4	67,9	58,6	2,0
Päihdehuolto	15,8	32,8	24,3	-0,1
Toimeentulotuki	2,0	3,4	2,7	3,6
Lastensuojelu	31,3	31,3	31,3	3,7
Kotipalvelut	0,3	0,4	0,3	4,0
Järjestys ja turvallisuus	77,0	77,0	77,0	5,7
Poliisi	44,0	44,0	44,0	16,1
Pelastustoimi	22,2	22,2	22,2	-4,8
Tulli	10,8	10,8	10,8	-7,0
Rajavartiolaitos	-	-	-	-
Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito	57,9	59,9	58,9	1,7
Oikeusasteet, syyttävä, oikeusapu ja ulosotto	12,2	14,2	13,2	14,9
Vankeinhoito	45,3	45,3	45,3	-1,8
Muut	0,4	0,5	0,4	30,9
Onnettomuus- ja rikosvahingot	96,4	96,4	96,4	-2,7
Muut kustannukset				
Ennaltaehkäisevä päihdetyö	9,6	9,6	9,6	-13,6

Liitetaulukko 3 a. Alkoholihaittakustannukset pääryhmittäin vuosina 2006-2010 (käyvin hinnoin), miljoonaa euroa.

	Terveydenhuolto		Eläkkeet ja sairauspäivärahat		Sosiaalihoito		Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito		Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito		Onnettomuus- ja rikosvahingot		Muut (alkoholivalvonta, ehkäisevä päihdetyö)		Haittakustannukset yhteensä	
	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max
2006	74	125	177	263	171	205	257	257	127	135	358	358	12	12	1 176	1 355
2007	80	134	180	270	185	221	248	248	131	139	367	367	15	15	1 206	1 394
2008	83	140	189	275	204	243	262	262	139	149	357	357	13	13	1 247	1 440
2009	80	137	187	276	219	261	257	257	138	147	377	377	12	12	1 270	1 468
2010	81	136	182	271	224	267	233	233	131	139	342	342	12	12	1 204	1 399

Liitetaulukko 3 b. Alkoholihaittakustannukset pääryhmittäin vuosina 2006-2010 (vuoden 2010 hintoihin), miljoonaa euroa.

	Terveydenhuolto		Eläkkeet ja sairauspäivärahat		Sosiaalihoito		Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito		Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito		Onnettomuus- ja rikosvahingot		Muut (alkoholivalvonta, ehkäisevä päihdetyö)		Haittakustannukset yhteensä	
	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max
2006	80	135	191	284	185	221	277	277	137	146	386	386	13	13	1 270	1 463
2007	84	141	190	284	195	233	261	261	138	146	387	387	16	16	1 271	1 469
2008	84	142	191	278	206	246	265	265	141	151	361	361	13	13	1 262	1 457
2009	81	139	189	279	222	264	260	260	140	149	382	382	12	12	1 285	1 486
2010	81	136	182	271	224	267	233	233	131	139	342	342	12	12	1 204	1 399

Liitetaulukko 4 a. Huumehaittakustannukset pääryhmittäin vuosina 2006-2010 (käyvin hinnoin), miljoonaa euroa.

	Terveydenhuolto		Eläkkeet ja sairauspäivärahat		Sosiaalihoolto		Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito		Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito		Muut (ehkäisevä päihdetyö)		Onnettomuus- ja rikosvahingot		Haittakustannukset yhteensä	
	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max
2006	24	41	6	19	37	52	67	67	51	52	12	12	98	98	295	341
2007	25	43	7	20	41	56	69	69	54	56	13	13	95	95	303	352
2008	28	48	7	19	45	62	73	73	57	59	11	11	96	96	317	368
2009	28	48	7	20	48	67	73	73	57	59	11	11	99	99	324	377
2010	28	48	7	21	49	68	77	77	58	60	10	10	96	96	325	380

Liitetaulukko 4 b. Huumehaittakustannukset pääryhmittäin vuosina 2006-2010 (vuoden 2010 hintoihin), miljoonaa euroa.

	Terveydenhuolto		Eläkkeet ja sairauspäivärahat		Sosiaalihoolto		Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito		Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito		Muut (ehkäisevä päihdetyö)		Onnettomuus- ja rikosvahingot		Haittakustannukset yhteensä	
	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max
2006	26	44	6	21	40	56	72	72	55	56	13	13	106	106	318	368
2007	26	45	7	21	43	59	73	73	57	59	14	14	100	100	319	371
2008	28	49	7	19	46	63	74	74	58	60	11	11	97	97	321	372
2009	28	49	7	20	49	68	74	74	58	60	11	11	100	100	328	382
2010	28	48	7	21	49	68	77	77	58	60	10	10	96	96	325	380

Päihdehaittakustannukset -tilaston laatuseloste

Tilastotietojen relevanssi

Päihdehaittakustannukset -tilasto sisältää tietoja alkoholin ja huumeiden käytön aiheuttamista haittakustannuksista Suomessa. Tilasto kattaa laskettavissa olevat kustannukset, joita päihdeistä aiheutuu julkiselle ja yksityiselle sektorille sekä kotitalouksille. Päihdehaittakustannustilaston laskenta perustuu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Tilastokeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen keräämiin valtakunnallisiin tilastoihin ja rekistereihin sekä valtion, laitosten ja järjestöjen tilinpäätöstietoihin.

Tilastoa käytetään yhteiskunnallisen päätöksenteon, kansallisen alkoholi- ja huume politiikan sekä tutkimuksen tarpeisiin, kansainvälisiin vertailuihin ja tietokantoihin (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addictions EMCDDA).

Päihdehaittakustannukset -tilastossa käytetty haittakustannusten luokitus noudattaa julkisten haittakustannusten osalta EuroStatin COFOG-luokitusta (Classification of the Functions of Government) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/OTY_OFFPUB/KS-RA-07-022/EN/KS-RA-07-022-EN.PDF).

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Päihdehaittakustannusten laskennan perustana olevat tiedot saadaan pääosin THL:n, ja Kansaneläkelaitoksen ylläpitämistä rekistereistä ja tilastoista sekä valtion, laitosten ja järjestöjen tilinpäätöstiedoista.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Päihdehaittakustannustietojen oikeellisuus riippuu THL:lta, Tilastokeskukselta ja Kansaneläkelaitokselta, tilinpäätöstiedoista sekä tutkimuksista ja asiantuntijalausunnoista saatujen tietojen oikeellisuudesta ja tarkkuudesta. Tietojen loogisuutta verrataan laskentavaiheessa aikaisempien vuosien tietoihin, ja virhettä epäiltäessä asia tarkastetaan tietolähteestä.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Päihdehaittakustannukset lasketaan vuosittain. Päihdehaittakustannusten keruu ja laskenta suoritetaan tilastointivuotta seuraavien kahden vuoden aikana. Lopullinen tilasto julkaistaan noin kahden vuoden kuluttua tilastointivuoden päättymisen jälkeen.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Päihdehaittakustannuksista julkaistaan tilastoraportti vuodesta 2012 lähtien noin joka viides vuosi. Tilastoraportti julkaistaan THL:n internetsivuilla <http://www.thl.fi/tilastot/paihdehaittakustannukset>.

Päihdehaittakustannukset julkaistaan vuosittain Päihdetilastollisessa vuosikirjassa, jossa ne on julkaistu vuodesta 1998 lähtien. Päihdetilastollinen vuosikirja on saatavilla THL:n verkkosivuilta <http://www.thl.fi/paihdetilastollinenvuosikirja>.

Huumehaittakustannukset julkaistaan myös osana EMCDDA:n huumevuosiraporttia ja kyseiset tiedot toimitetaan EMCDDA:n tietokantaan.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Nykyisen laskentatavan mukaan lasketut päihdehaittakustannukset ovat saatavissa vuodesta 2006 lähtien.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Päihdehaittakustannustilasto on osa vakiintunutta tilastotuotantoa THL:ssa. Tilaston avulla voidaan seurata päihdehaittoihin liittyvien laskettavissa olevien kustannusten kehitystä koko maan tasolla vuosittain. Haittakustannustilastoa voidaan käyttää muun muassa alkoholi- ja huumeepoliittiseen päätöksentekoon,

alkoholi- ja huumeolojen kehityksen seurantaan kotimaassa sekä huumeekustannusten osalta kansainvälisiin vertailuihin.

Vuoden 2010 tilastoa koskevat erityiskysymykset

Päihdehaittakustannusten laskentakehikkoa on päivitetty vuosien 2011 ja 2012 aikana. Tässä tilastoraportissa julkaistaan ensimmäistä kertaa päivitetyllä laskentakehikolla lasketut päihdehaittakustannukset. Tilastovuodet 2006–2010 on laskettu sekä vanhalla että päivitetyllä laskentakehikolla, jotta saadaan käsitys päivityksen vaikutuksesta kustannusten tasoon ja kehitykseen. Vanhalla laskentakehikolla lasketut tilastovuodet ovat saatavissa pyynnöstä. Tilastovuodesta 2011 lähtien haittakustannukset tullaan laskemaan vain päivitetyllä laskentakehikolla. Päivitettyä laskentakehikkoa koskeva menetelmäraportti julkaistaan vuoden 2012 aikana THL:n verkkojulkaisuna sekä Päihdehaittakustannukset -tilaston kotisivulla <http://www.thl.fi/tilastot/paihdehaittakustannukset>.